

У

дапамогу педагогу...

Спецыфіка станаўлення нацыянальнай педагогічнай прэсы Рэспублікі Беларусь у канцы ХХ – пачатку ХХІ стагоддзя

УДК [37 : 070] «19/20» (476)

Святлана ШЫЯН,
начальнік прэс-службы
БДПУ

Навуковы кіраўнік –
ТЫЧКО Галіна
Казіміраўна, доктар
філалагічных навук,
прафесар

Святлана ШЫЯН. У дапамогу педагогу... Спецыфіка станаўлення нацыянальнай педагогічнай прэсы Рэспублікі Беларусь у канцы ХХ – пачатку ХХІ стагоддзя. У артыкуле разглядаецца працэс станаўлення педагогічнай прэсы Рэспублікі Беларусь у канцы ХХ – пачатку ХХІ стагоддзя, выяўляецца яго спецыфіка. Сацыяльна-палітычныя абставіны (актыўнае рэфармаванне айчынай адукацыйна-выхаваўчай сістэмы, дэмакратызацыя СМІ і інш.) спрыялі ўзнікненню новых педагогічных выданняў. Пачынаючы з 1990-х гадоў педагогічная прэса Рэспублікі Беларусь ператваралася ў разгалінаваную інфармацыйную прастору з вялікім патэнцыялам для мадэрнізацыі сферы адукацыі.

Ключавыя словы: педагогічная прэса, Рэспубліка Беларусь, дзяржаўная палітыка, дэмакратызацыя СМІ, навукова-метадычныя часопісы, спецыялізаваныя выданні.

Svetlana SHYIAN. Teaching aids... Evolution of national pedagogical press in Belarus in late 20th – early 21st centuries. The article looks into the formation of Belarusian pedagogical press and its country-specific features in late 20th – early 21st centuries. Social and political conditions such as reforms of the national education system, democratization of mass media and other factors contributed to the emergence of new pedagogical newspapers and magazines. Since the early 1990s, pedagogical press of the Republic of Belarus has been turning into an extensive information space with great potential to upgrade the education sector.

Keywords: pedagogical press, Republic of Belarus, government policy, democratization of mass media, education journals, specialized

Эфектыўнае функцыянаванне сферы адукацыі і яе развіццё – адзін з прыярытэтаў дзяржаўнай палітыкі нашай краіны. Паводле Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адукацыі, адукацыя – гэта навучанне і выхаванне ў інтарэсах асобы, грамадства і дзяржавы, накіраванае на засваенне ведаў, уменняў і навыкаў, фарміраванне гарманічнай, рознабакова развітой асобы навучэнца. Галоўнай

канкурэнтнай перавагай айчынай эканомікі, згодна з Нацыянальнай стратэгіяй устойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на перыяд да 2030 года, павінна стаць падрыхтоўка адукаваных і высокакваліфікаваных спецыялістаў. Менавіта з гэтым звязваецца стварэнне спрыяльных стартавых пазіцый для ўваходжання краіны ў новую глабальную эканоміку ведаў [1, с. 27].

Неабходнасць асаблівай увагі з боку дзяржавы да адукацыйнай сферы абумоўлена і тым, што адукацыя ўяўляе сабой адну з сістэмаўтваральных галін эканомікі і сацыяльнай сферы [2, с. 16]. У сувязі з гэтым актуалізуецца роля педагогічных СМІ ў якасці камунікацыйнага канала і адначасова сродку фарміравання адносін да адукацыі як да каштоўнасці

ПРА АЎТАРА

ШЫЯН Святлана Уладзіміраўна.

Нарадзілася ў г. Гродне. Скончыла факультэт журналістыкі Інстытута журналістыкі БДУ (2013), магістратуру Інстытута журналістыкі БДУ (2014).

З 2013 па 2016 год працавала карэспандэнткам, затым аглядальнікам «Настаўніцкай газеты». У 2016–2017 гадах – выкладчык кафедры медыялогіі і вэб-журналістыкі Інстытута журналістыкі БДУ. З чэрвеня 2017 года – начальнік прэс-службы БДПУ.

Сфера навуковых інтарэсаў: педагогічная журналістыка, адукацыйная тэматыка ў прэсе, медыяадукацыя.

Назва	Год заснавання	Заснавальнік на момант стварэння часопіса
Пралеска	1991	Міністэрства народнай адукацыі БССР*
Адукацыя і выхаванне	1992	Беларускі навукова-даследчы інстытут адукацыі (БелНДІ адукацыі)
Пачатковая школа	1992	Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Беларускі гістарычны часопіс	1993	Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Інстытут гісторыі Акадэміі навук Беларусі, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, таварыства «Веды» Рэспублікі Беларусь
Майстэрства=Мастерство	1993	Рэспубліканскі інстытут прафесійнай адукацыі
Серыя навукова-метадычных часопісаў «У дапамогу педагогу» (16 выданняў)	1995	Рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне»
Вышэйшая школа	1996	Рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне»
Наши дети (прыпыніў існаванне ў 2000 годзе)	1996	Кандыдат педагогічных навук, дацэнт Аляксандр Каганаў
Пяць новых часопісаў серыі «У дапамогу педагогу»	1997	Рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне»
Столичное образование	1999	Упраўленне адукацыі Мінгарвыканкама, Мінскі гарадскі інстытут удасканалення настаўнікаў
Новае выданне серыі «У дапамогу педагогу»	2001	Рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне»
Минская школа	2001	УП «Тэхнапрынт», Упраўленне адукацыі Мінгарвыканкама

◀ **Табліца 1.**
Педагогічныя выданні Беларусі, заснаваныя ў перыяд 1991–2001 гадоў

*На вокладцы першага нумара пазначана дата жніўня 1991 года, а ў выхадных даных, што нумар падпісаны да друку 13 верасня 1991 года. Як вядома, з 19 верасня 1991 года назва дзяржавы – Рэспубліка Беларусь.

не толькі для канкрэтнага чалавека, але і для грамадства ў цэлым.

Тэма адукацыі ўваходзіць у інфармацыйны парадак дня грамадска-палітычных газет (раённых, абласных, рэспубліканскіх) і часопісаў. Матэрыялы гэтай тэматыкі, як правіла, выходзяць пад рубрыкамі «Адукацыя», «Адукацыя і навука», «Грамадства» і інш. Для педагогічных выданняў тэма адукацыі і педагогікі з'яўляецца стрыжнёвай, таму яны маюць найбольшы патэнцыял для забеспячэння паўнацэннай сувязі з педагогічнай супольнасцю. Гэта дае магчымасць генерыраваць і рэалізоўваць на практыцы інавацыі ў сферы адукацыі.

Сучасная педагогічная журналістыка, як слухна заяўляе расійская даследчыца Таццяна Дзенісовіч, – вялізная інфармацыйная прастора мадэрнізацыі адукацыі [3, с. 41].

Гісторыя педагогічнай прэсы Рэспублікі Беларусь пачынаецца ў 1991 годзе. На яе фарміраванне і функцыянаванне ўплывалі розныя фактары, у тым ліку і дэмакратызацыя СМІ, пачатак якой быў пакладзены Законам СССР «Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі» ад 12 чэрвеня 1990 года. Згаданым заканадаўчым актам была адменена партыйная цензура, манаполія Кампартыі на стварэнне перыядычных выданняў.

Нарматыўна-прававая база, якая рэгулюе дзейнасць друкаваных органаў, актыўна развівалася. У 1995 годзе быў прыняты Закон Рэспублікі Беларусь «Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі», які адмаўляў цензуру, гарантаваў грамадзянам свабоду слова, інфармацыі і прадастаўляў магчымасць заснавання СМІ. Ужо ў 1996 годзе ў Мінску пачаў выходзіць педагогічны часопіс «Наши дети», заснавальнікам і галоўным рэдактарам якога была прыватная асоба – на той час кандыдат педагогічных навук, дацэнт Аляксандр Каганай.

У 1996 і ў 1998 гадах у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі» ўносіліся змяненні і дапаўненні. Як адзначае даследчык беларускай журналістыкі Алег Слука, на аснове гэтага заканадаўства ў краіне складвалася новая інфармацыйная сітуацыя і інтэнсіўна з'яўляліся новыя выданні [4, с. 327]. Так, толькі з 1991 па 2000 год створана каля дзевяці педагогічных перыядычных выданняў. Акрамя таго, у 1995 годзе была заснавана серыя навукова-метадычных часопісаў «У дапамогу педагогу». Спачатку ў яе ўваходзіла 16 выданняў. У 1997 годзе серыя папоўнілася пяццю новымі часопісамі, у 2001–2002 гадах – яшчэ трыма.

З другога боку, на функцыянаванне педагогічнай прэсы ўплываў агульны стан адукацыі: у суверэнны этап гісторыі Беларусь увайшла з нявырашанымі праблемамі ў гэтай сферы. Крызіс савецкай школы пачаўся яшчэ ў 1970-я гады, у 1980-я патэнцыял агульнаадукацыйнай сістэмы ў СССР быў фактычна вычарпаны [5, с. 17]. Рэформа 1984 года, што прадугледжвала прафесіяналізацыю сярэдняй школы, зліццё агульнай і прафесійнай адукацыі, стварэнне новай установы адукацыі – сярэдняга прафесійна-тэхнічнага вучылішча, чаканых вынікаў не дала [5, с. 18].

1990-я гады сталі часам актыўнага стварэння новай нарматыўна-прававой базы і ў адукацыйнай сферы. Гэтага патрабавалі самі рэаліі жыцця пасля распаду СССР. У 1991 годзе выйшаў Закон

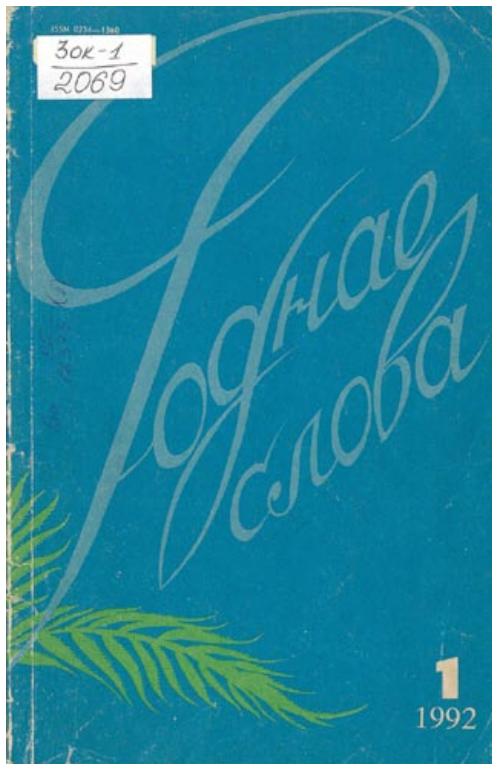
«Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь». Прымаліся дакументы, якія рэгулявалі функцыянаванне сістэмы адукацыі: Канцэпцыя адукацыі і выхавання ў Беларусі (1993), Канцэпцыя выхавання ў нацыянальнай школе Беларусі (1993), Канцэпцыя рэформы агульнаадукацыйнай сярэдняй школы (1996), Канцэпцыя рэформы агульнаадукацыйнай школы (са змяненнямі і дапаўненнямі) (1998), Канцэпцыя развіцця вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь (1998), Канцэпцыя развіцця педагогічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь (2000) і інш.

У 1990-я і ў пачатку 2000-х гадоў сталі актыўна стварацца ўстановы адукацыі новага тыпу – гімназіі і ліцэі [5]. Пачаў развівацца прыватны сектар адукацыі.

У 1996 годзе распрацоўваліся Канцэпцыя рэформы агульнаадукацыйнай сярэдняй школы і Праграма рэалізацыі рэформы. Канцэпцыя прадугледжвала шэраг змяненняў: пераход да 12-гадовай агульнай сярэдняй адукацыі і да абавязковай 10-гадовай агульнай базавай адукацыі, абнаўленне зместу адукацыі, укараненне сучасных педагогічных тэхналогій і інш. Рэформа стартавала ў 1998 годзе. Аднак у грамадстве, у тым ліку ў СМІ, сталі гучаць меркаванні, што з пераходам на 12-гадовы тэрмін навучання не ўдалося ліквідаваць перагрузку навучэнцаў, што школьнікі надта позна заканчваюць установы агульнай сярэдняй адукацыі і г. д. У 2008 годзе кіраўніком дзяржавы было прынята рашэнне аб стварэнні міжведамаснай камісіі па аналізе станоўчых і адмоўных момантаў дванаццацігодкі. Праводзілася сацыялагічнае апытанне педагогаў, бацькоў, навучэнцаў.

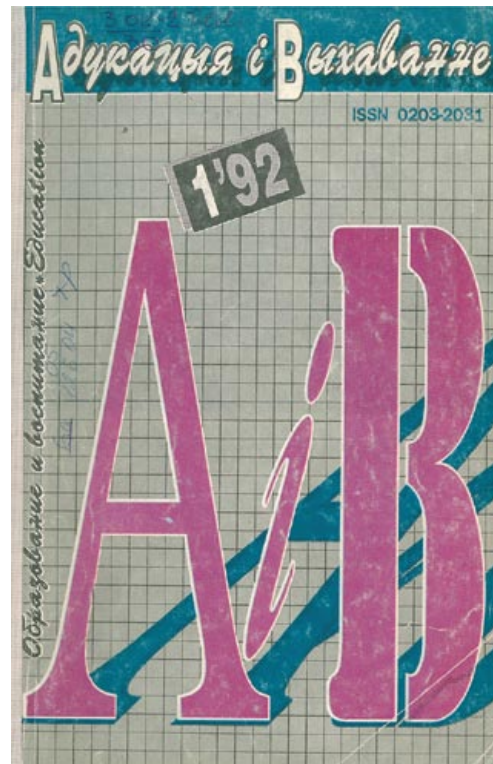
З 2002/2003 навучальнага года была ўсталявана 10-бальная сістэма ацэнкі ведаў, а летам 2004 года – апрабаваны новыя правілы прыёму ў ВНУ, у тым ліку ўвядзенне абавязковага ўступнага іспыту па беларускай (рускай) мове ў форме ЦТ; пашырэнне пераліку прадметаў, па якіх на ўступных іспытах залічваюцца вынікі ЦТ [5, с. 122].

Пералічаныя прыклады сведчаць пра маштабнасць і складанасць рэфар-

мавання ў сферы адукацыі. На парадку дня востра стаяла пытанне зместавага напаўнення рэформ, пошуку найбольш аптымальных шляхоў іх правядзення. Адпаведна і перад педагогічнай прэсай стаяла задача прыцягнення да дыскусіі педагогічнай грамадскасці краіны, а таксама асвятленне самога працэсу рэфармавання.

Сёння педагогічная прэса Рэспублікі Беларусь прадстаўлена выданнямі, якія пачалі выходзіць яшчэ ў савецкі перыяд, а таксама СМІ, створанымі пасля атрымання краінай суверэнітэту. Сярод тых, што засталіся з часоў СССР, згадаем «Настаўніцкую газету» (першы нумар яе выйшаў у 1945 годзе), часопіс «Народная асвета» (гісторыя яго пачалася ў 1924 годзе, да гэтага выходзіў пад назвамі «Асвета», «Камуністычнае выхаванне» і інш.), ведамаснае выданне «Зборнік нарматыўных дакументаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь» (у савецкі час вядомы як «Зборнік загадаў і інструкцый Міністэрства асветы БССР», «Зборнік нарматыўных дакументаў Міністэрства народнай адукацыі БССР»).

Падчас перабудовы, калі ўзнялася хваля беларускага нацыянальнага адраджэння, стаў выходзіць часопіс «Беларуская мова і літаратура ў школе» (ад 1988 года – «Роднае слова»). Дарэчы, як адзначае прафесар Алес Слук, новыя беларускія перыядычныя выданні мелі «больш асветны і нацыянальна афарбаваны характар. Іх галоўны змест быў накіраваны на вяртанне беларускіх гістарычных каштоўнасцей, фарміраванне нацыянальнай свядомасці праз прапаганду роднай мовы, літаратуры і мастацтва» [4, с. 306]. У гэтым сэнсе паказальнай з'яўляецца гісторыя стварэння «Роднага слова» і «Беларускага гістарычнага часопіса».

«Роднае слова» пачыналася з асобнага раздзела «Беларуская мова і літаратура» ў часопісе «Народная асвета». «Матэрыялаў па беларускай мове і літаратуры збіралася ўсё больш і больш, а месца не хапала. Пачалі ўзнікаць думкі пра выданне самастойнага часопіса», – пісаў у 2008 годзе з нагоды юбілею часопіса «Роднае слова» адзін з тагачасных рэдактараў [6, с. 3]. Ідэя знайшла падтрым-

ку ў Міністэрстве асветы БССР, якое і выступіла заснавальнікам выдання. У студзені 1988 года ў Мінску выйшаў першы нумар часопіса «Беларуская мова і літаратура ў школе».

З самага пачатку рэдакцыя абрала культурна-асветны кірунак. На старонках часопіса друкаваліся матэрыялы не толькі па мове і літаратуры, але і артыкулы па гісторыі, культуры Беларусі. Не дзіўна, што з'явілася думка і аб новай назве, якая больш дакладна адлюстроўвала б тэматыку публікацый. Нарэшце была абрана назва «Роднае слова», пад якой з 1992 года часопіс і выходзіць. Адзначым, што, побач з матэрыяламі, прысвечанымі пытанням мовы, літаратуры, культуры, на яго старонках друкуюцца метадычныя артыкулы, распрацоўкі ўрокаў, сцэнарыі, нататкі з алімпіяд. Сваёй галоўнай задачай рэдакцыя бачыць «выхаванне гарманічна развітой асобы, якая адчувала б знітаванасць свайго лёсу з гісторыяй краіны» [6, с. 4].

Знітаваць чытача з гісторыяй краіны імкнецца і «Беларускі гістарычны часопіс», што выдаецца з 1993 года, – адзін з вядучых гістарычных часопісаў Беларусі. Разам з тым выданне можна аднесці і да педагагічных, на што не аднойчы звяртаў увагу першы рэдактар часопіса Васіль Кушнер. Пад спецыяльнай рубрыкай «Методыка. Вопыт» тут друкуюцца аналітычныя артыкулы, распрацоўкі ўрокаў, матэрыялы для забеспячэння вучэбнага і вучэбна-выхаваўчага працэсу ва ўстановах агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі. На працягу свайго існавання часопіс друкаваў рэцэнзіі на падручнікі і дапаможнікі, на значныя манаграфіі і зборнікі матэрыялаў па гісторыі Беларусі і ўсеагульнай гісторыі.

«Ідэя... (стварэння беларускага гістарычнага часопіса. – *Аўт.*) узнікла яшчэ ў 1950–1960-я гг., аднак тады рэалізаваць яе не ўдалося, бо курс на пабудову сацыялізму і камунізму і стварэнне новай гістарычнай супольнасці «савецкі народ» не прадугледжваў глыбокага і аб'ектыўнага вывучэння нацыянальнай гісторыі і развіцця гістарычнай

адукацыі», – адзначаў Васіль Кушнер [7, с. 8].

У згаданы перыяд ва ўстановах вышэйшай адукацыі, школах беларуская гісторыя вывучалася як гісторыя БССР і КПБ, што было састаўной часткай курса гісторыі СССР і КПСС. Набыццё Беларуссю дзяржаўнага суверэнітэту з'явілася спрыяльным фактарам для вывучэння гісторыі краіны з пазіцыяй нацыянальнай гістарыяграфіі. Адпаведна ўзнікала і патрэба ў рэспубліканскім гістарычным часопісе, заснаванне якога стала магчымым дзякуючы дзяржаўнай падтрымцы.

Актыўнае рэфармаванне айчыннай адукацыйна-выхаваўчай сістэмы выклікала неабходнасць стварэння і новых педагагічных выданняў, якія закрывалі б лакуны ў асветленні пытанняў адукацыі і педагагікі. Адным з першых такіх СМІ стаў часопіс «Адукацыя і выхаванне». Справа ў тым, што 1 жніўня 1990 года пачаў працу Беларускі навукова-даследчы інстытут адукацыі (цяпер – Нацыянальны інстытут адукацыі) Міністэрства народнай адукацыі БССР. Ён быў створаны на базе Навукова-даследчага інстытута педагагікі, лабараторыі праблем вышэйшай школы Беларускага політэхнічнага інстытута і Беларускага філіяла Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута прафесійна-тэхнічнай адукацыі Дзяржаўнага камітэта СССР па народнай адукацыі. Дырэктарам інстытута прызначылі Уладзіміра Пархоменку, які да таго працаваў намеснікам міністра народнай адукацыі БССР.

У БелНДІ адукацыі пачаліся даследаванні па новых для Беларусі кірунках. І «каб распрацоўкі навукоўцаў не пыліліся мёртвым грузам у цішыні бібліятэк, а працавалі на жывую адукацыю і былі даступныя кожнаму, аж да радавога сельскага настаўніка» [8, с. 9], інстытут выступіў заснавальнікам часопіса «Адукацыя і выхаванне». Першы нумар яго выйшаў у пачатку 1992 года. Часопіс стаў пляцоўкай папулярызаванай сярод педагогаў-практыкаў найноўшых айчынных адукацыйных тэхналогій і дэманстрацыі беларускіх дасягненняў

у галіне адукацыі на міжнароднай арэне.

Варта адзначыць вялікую ролю, якую адыграў у стварэнні і развіцці нацыянальнай сістэмы адукацыі і выхавання доктар педагагічных навук, прафесар Уладзімір Пархоменка. Пры яго ўдзеле праходзіла падрыхтоўка праекта Закона «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь», пад яго кіраўніцтвам распрацоўвалася Канцэпцыя адукацыі і выхавання ў Беларусі і г. д.

Актыўны ўдзел прымаў вучоны ў арганізацыі інфармацыйнай падтрымкі педагогаў. У гісторыю У. Пархоменка ўвайшоў не толькі як ініцыятар заснавання часопіса «Адукацыя і выхаванне» і яго першы рэдактар на працягу дваццаці гадоў (з пачатку 1992 па вясну 2012 года), але і як аўтар ідэі серыі навукова-метадычных часопісаў «У дапамогу педагогу». «Пасля развалу Саветаў Саюза Беларусь, атрымаўшы суверэнітэт, засталася без усякага інфармацыйна-метадычнага забеспячэння ў галіне адукацыі. На выданне сваіх нацыянальных падручнікаў і метадычнай літаратуры патрабаваўся час. А дзяцей трэба было вучыць «зараз». Аператыўна вырашыць гэтую праблему дапамагла серыя прадаметна-метадычных часопісаў «У дапамогу педагогу», якая абапіралася на распрацоўкі НДІ», – адзначала ў юбілейным артыкуле з нагоды 60-годдзя Уладзіміра Пархоменкі адна з супрацоўніц часопіса «Адукацыя і выхаванне» Ларыса Якавенка [8, с. 9].

У 1995 годзе рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне» пры садзейнічання Міністэрства адукацыі і навукі (цяпер – Міністэрства адукацыі) заснавала 16 новых навукова-метадычных выданняў: «Беларуская мова і літаратура», «Рускі язык и литература», «Матэматыка: праблемы выкладання», «Фізіка: праблемы выкладання», «Хімія: праблемы выкладання», «Біялогія: праблемы выкладання», «Геаграфія: праблемы выкладання», «Фізічная культура і здароўе», «Тэхналагічная адукацыя», «Чалавек. Грамадства. Свет», «Асновы мастацтва», «Дэфекталогія», «Кіраванне ў

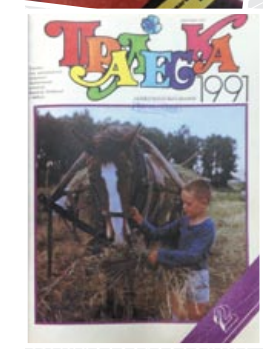
адукацыі», «Інфарматызацыя адукацыі», «Псіхалогія», «Праблемы выхавання». З першых дзён серыя «У дапамогу педагогу» скіравана на задавальненне прафесійных патрэб практычна ўсіх настаўнікаў-прадметнікаў, а таксама была карыснай для выхавацеляў, бацькоў, псіхалагаў, сацыяльных педагогаў, кіраўнікоў дзяржаўных органаў у галіне адукацыі і ўстаноў адукацыі.

Аднак, нягледзячы на высокую запатрабаванасць і сацыяльную значнасць выданняў серыі, з самага пачатку іх стварэнне ішло з цяжкасцямі. Вось што пісаў пра рэгістрацыю часопіса У. Пархоменка: «... супрацоўнікі Міністэрства культуры і друку (тады яно займалася рэгістрацыяй сродкаў масавай інфармацыі) угледзелі ў нашых дзеяннях парушэнне манапольнага заканадаўства і доўга кансультаваліся ў Міністэрстве юстыцыі» [9, с. 4].

Урэшце гэтае пытанне было вырашана станоўча. Для выдання часопісаў былі выдзелены пэўныя памяшканні. Серыя мела падатковыя льготы: за беларускамоўнасць, метадычны характар і г. д. Значную дапамогу ў арганізацыі падпіскі на пачатковым этапе аказалі метадысты раённых і гарадскіх аддзелаў адукацыі. Разам з тым на парадку дня пастаянна стаяла фінансавое пытанне, бо серыя выдавалася без бюджэтных дацый.

Фінансавы дэфіцыт абвастрэўся ў 1998 годзе пасля жнівеньскага дэфолту ў Расіі. Беларускі рубель стаў падаць у кошце, у некалькі разоў падаралі папера, фарбы, афсетныя формы і іншыя паліграфічныя матэрыялы. Такая сітуацыя вымусіла рэдактара часопіса «Адукацыя і выхаванне» У. Пархоменку ў другім нумары ўсіх выданняў серыі за 1999 год звярнуцца да чытачоў па фінансавую і іншую дапамогу [10, с. 6].

На працягу першых двух кварталаў 1999 года выданні серыі выходзілі зменшаным аб'ёмам: напрыклад, «Беларуская мова і літаратура» і «Матэматыка: праблемы выкладання» са 128 «пахудзелі» да 96 старонак. Да гэтага ж перыяду адносіцца і перарэгістрацыя ў часопіс

«Информатизация образования» (цяпер – «Цифровая трансформация») часопіса «Інфарматызацыя адукацыі», прысвечанага выкарыстанню інфармацыйных тэхналогій у адукацыі, выкладанню інфарматыкі ва ўстановах агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. Новым яго заснавальнікам стаў Вылічальна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі (цяпер – Галоўны інфармацыйна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі).

Тым не менш можна гаварыць аб тым, што серыя «У дапамогу педагогу» здолела выйсці з крызісу: ніводнае выданне не прыпыняла і не спыняла свайго існавання. А ў 2001 і 2002 гадах яна нават папоўнілася трыма новымі выданнямі: «Замежныя мовы ў Рэспубліцы Беларусь», «Мастацкая адукацыя і культура», «Музычнае і тэатральнае мастацтва: праблемы выкладання».

Таксама рэдакцыя часопіса «Адукацыя і выхаванне» выступіла заснавальнікам і выдаўцом часопіса «Вышэйшая школа» (цяпер заснавальнікі часопіса – Міністэрства адукацыі Рэспублікі Бела-

русь і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт). Прысвечаны пытанням вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, часопіс стаў выходзіць з III квартала 1996 года. Як адзначаў у адным з інтэрв'ю першы рэдактар «Вышэйшай школы» Віктар Гайсёнак, «пачынаць выданне часопіса, што называецца, «з нуля» – справа даволі складаная...» [11, с. 3]. Але дзякуючы падтрымцы калег і асабіста У. Пархоменкі ўсё атрымалася, бо «шмат якія тэхнічныя і арганізацыйныя пытанні» вырашаліся значна лягчэй.

«Вышэйшая школа» была не адзіным створаным у 1990-я гады спецыялізаваным выданнем, якое аказвала інфармацыйна-метадычную падтрымку педагогічным работнікам пэўнага ўзроўню адукацыі. Так, у 1991 годзе пачаў выходзіць часопіс «Пралеска» (па пытаннях дашкольнай адукацыі), у 1992 годзе – «Пачатковая школа» (па праблемах навучання і выхавання ў пачатковай школе), у 1993 годзе – «Майстэрства = Мастерство» (на яго старонках узнімаліся пытанні прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі). Да гэтага згаданыя пытанні асвятляліся ў «Настаўніцкай газеце» і часопісе «Народная асвета» – выданнях, разлічаных на ўсе катэгорыі педагогічных работнікаў.

Такім чынам, станаўленне нацыянальнай педагогічнай прэсы Рэспублікі Беларусь прыпадае на час актыўнага рэфармавання заканадаўства ў галіне СМІ і значных пераўтварэнняў у сферы адукацыі. Сацыяльна-палітычныя абставіны спрыялі ўзнікненню новых педагогічных выданняў. У 1991–2000 гадах у Беларусі з'явілася каля дзесяці новых педагогічных часопісаў. Акрамя таго, у 1995 годзе была заснавана серыя навукова-метадычных часопісаў «У дапамогу педагогу». Заснавальнікамі новых выданняў станавіліся як рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання, дзяржаўныя ўстановы, так і прыватныя асобы. Пачынаючы з 1990-х гадоў педагогічная прэса Рэспублікі Беларусь ператваралася ў разгалінаваную інфармацыйную прастору з вялікім патэнцыялам для мадэрнізацыі сферы адукацыі. ▀

Артыкул паступіў у рэдакцыю 17.07.2018 г.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 года // Экономический бюллетень Научно-исследовательского экономического института Министерства экономики Республики Беларусь. – 2015. – № 4.
2. Образование в Республике Беларусь // Белорусская педагогическая энциклопедия: в 2 т. – Минск: Адукацыя і выхаванне, 2015. – Т. 1. – С. 16–91.
3. Денисович, Т.Е. Педагогическая журналистика: учеб. пособие / Т.Е. Денисович. – М.: Форум, 2014. – 144 с.
4. Слука, А.Г. Беларуская журналістыка: вуч. дап.: у 3 ч. / А.Г. Слука. – Мінск, 2009. – Ч. 3. – 399 с.
5. Капранова, В.А. Образовательные реформы: отечественный и зарубежный опыт: монография / В.А. Капранова. – Минск: БГПУ, 2007. – 183 с.
6. Карбановіч, Э. 3 гісторыі часопіса «Роднае слова» / Э. Карбановіч // Роднае слова. – 2008. – № 1. – С. 3–4.
7. Кушнер, В. Гісторыя, скіраваная ў будучыню: [з гісторыі стварэння «беларускага гістарычнага часопіса»] / В. Кушнер // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 1. – С. 8–14.
8. Яковенко, Л. Полный вперед! или Человек государственного мышления / Л. Яковенко // Адукацыя і выхаванне. – 2000. – № 10. – С. 7–10.
9. Пархоменка, У.П. Задача, якую трэба вырашаць неадкладна / У.П. Пархоменка // Матэматыка: праблемы выкладання. – 1999. – № 2. – С. 3–8.
10. Пархоменка, У.П. Не дадзім згаснуць «метадычным свяцілам» / У.П. Пархоменка // Беларуская мова і літаратура. – 1999. – № 2. – С. 3–8.
11. Пашкоўская, П. Скрыжуюць шлягі прафесар і студэнт: [інтэрв'ю з галоўным рэдактарам часопіса «Вышэйшая школа» Віктарам Гайсёнкам] / П. Пашкоўская // Настаўніцкая газета. – 1996. – 29 чэрв.